

UDK 81'28(497.5 Paladini)

Pregledni članak

Primljen 12.9. 2018.

Prihvaćen za tisak 28.9. 2018.

Alvijana Klarić

Luka Rašpolić

Srednja škola Buzet

Dijalektološki opis mjesnoga govora Paladina: prilog istraživanju bužetskih govora

U radu se iznose fonološke i morfonološke značajke mjesnoga govora Paladina u Istri. Taj je govor dosad neistražen, a pripada bužetskomu ili gornjomiranskomu dijalektu čakavskoga narječja. Utvrđeno je koje su fonološke značajke općečakavske, a koje su karakteristične za bužetski dijalekt. Rezultati istraživanja pokazali su da je konsonantizam čakavskoga tipa, kao i u ostalim dijelovima toga dijalekta, a što se tiče akcentuacije, tonske i kvantitativne su opreke izgubljene.

Ključne riječi: bužetski ili gornjomiranski dijalekt; čakavsko narječje; fonologija; morfonologija; Istra; Paladini.

1. Uvod*

Naselje Paladini smješteno je u sastavu Grada Buzeta. Njegov govor pripada bužetskomu ili gornjomiranskomu dijalektu čakavskoga narječja, a zbog blizine slovenskoga govornog područja, u njega su prodrli slovenski jezični elementi, što se najviše očituje u leksemima kojih je puno preuzeto iz slovenskoga jezika. O tome svjedoče primjeri tipa *čakat* ('čekati'), *dikajina* ('djevojka'), *kateri* ('koji'), *miza* ('stol') i mnogi drugi. Naselje trenutačno ima četrdeset i tri stanovnika, a raširena prezimena u mjestu su: Rašpolić, Majcan, Šćulac, Krančić, Paladin, Štefanini, Karlić. U susjedstvu Paladina nalaze se sljedeća mjesta: Šćulci, Vrh, Barušići, Luskići, Marčenègla, Marčenèško Pólje, Medvéje, Kijéka, Sladetija i Nègnar.

* Zahvaljujemo doc. dr. sc. Davidu Mandiću na stručnoj pomoći pri pisanju ovoga rada kao i gospodinu Bruni Rašpoliću koji je pristao biti obavjesnikom za naše istraživanje.

Govori buzetskoga dijalekta općenito su nedovoljno istraženi, pa tako i govor Paladina. On se, doduše, spominje u Hrasteovom članku o stražnjemu nazalu u buzetškim govorima (1963: 131), gdje je dotični govor ucrtan u priloženu kartu te naveden kao primjer govora u kojemu je odraz stražnjega nazala *a*. U ovome radu donosimo cjelovitiji opis fonoloških i morfonoloških značajki govora Paladina proizašao iz terenskoga istraživanja toga govora. Na taj način ujedno želimo pridonijeti boljemu poznavanju govora buzetskoga dijalekta općenito.

2. Dosadašnja istraživanja buzetskoga dijalekta

Buzetski ili gornjomiranski dijalekt prostire se u sjevernome dijelu Istre i jedan je od šest dijalekata čakavskoga narječja u Brozovićevoj (1988) klasifikaciji.² Buzetski su govori u dijalektološkoj literaturi slabo zastupljeni. Podatci su o pojedinim mjesnim govorima šturi i nepotpuni, a o nekima još uvijek nema ni spomena. Pa ipak, u postojećim radovima postoje razmimoilaženja oko dijalektalne pripadnosti buzetskih govora. Naime, zbog uporabe zamjenice *kaj*, ponekad ih se ubrajalo u kajkavske govore. S druge strane, Šimunovićevo istraživanja ukazuju na to da je riječ o čakavskim govorima. Proučavajući povijesne spomenike Šimunović je utvrdio da su oni pisani čakavskim narječjem te da se buzetski govori razlikuju od slovenskih i sloveniziranih dijalekata čičarijske zaravni.

Na temelju cjelokupne analize jezičnih i izvanjezičnih pojava lako je zaključiti, nasuprot većini istraživača buzetskih govora, da u buzetskoj zavali nisu nikakvi kajkavski govori, da to nisu ni slovenski govori na koje su nakalamljene čakavske crte, već da govori buzetske zavale imaju čakavsku bazu na koju su slovenski dijalekti u dugom zajedničkom supostojanju i prožimanju jako utjecali (...) (Šimunović 1976: 44).

U svojoj disertaciji iz 1916., Ribarić je, pak, buzetske govore smjestio u kajkavsko-čakavski prelazni dijalekt, a kao primjere toga dijalekta naveo je – i ukratko opisao – govore Sluma i Drašćića (Ribarić 2002: 30–43). Slovenski jezikoslovac Fran Ramovš govore buzetskoga areala ubraja u slovenske govore s mnogobrojnim čakavskim primjesama, dok ih Poljak Mieczysław Małeckci svrstava u čakavsko-slovensku skupinu te ih opisuje na temelju trideset i sedam jezičnih značajki. Među istaknute istraživače pripada i Pavle Ivić, čiji je kratak opis govora Draguča objavljen 1961. u *Godišnjaku Filozofskoga fakulteta u Novom Sadu* (Ivić 1961: 198–200). Dvije godine prije toga Ivić je posjetio niz mjesta na Buzeštini, zabilježivši

² Brozović (1988) je u svojoj klasifikaciji dijalekata čakavskoga narječja uzeo u obzir tri kriterija: refleks jata, starohrvatske konsonantske skupine št' i žd' i akcentuaciju (ali uvjetno).

pritom specifičnosti njihovih govora, ponajprije vokalizam i akcentuaciju. Rezultate svojih istraživanja Ivić je objedinio i objavio 1963. u članku „Paralele poljskome ‘pochylenie’ na srpskohrvatskom terenu“. Tim su istraživanjem bili obuhvaćeni govori sljedećih mjesta: u istočnoj zoni Nugla i Blatna Vas, u zapadnoj Štrped, Mali Mlun, Veli Mlun i Praćana, u središnjoj Draščice, Sveti Ivan, Juričić, Sveti Donat i Prodani, a u sjevernoj Brest i Slum. Nadalje, Hraste se u svojem radu iz 1963. dotaknuo jedne jezične crte – refleksa stražnjega nazala – kao jedne od glavnih jezičnih značajki buzetskoga dijalekta. Šimunović je u članku „Dijalekatske značajke buzetske regije“ (1970.) opisao fonološki i morfološki sustav govora Bresta, Svetoga Martina, Nogle i Raćica. Pojedine su mjesne govore opisale i Kalsbeek (govor Nogle, 1985., 1987.) te Vivoda u knjizi *Buzetski govori* (2005.). Vranić (1999.) se dotaknula morfonoloških i morfoloških značajki i govora Pagubica, koji pripada buzetskomu dijalektu. Fonološke značajke buzetskoga dijalekta opisao je Lisac u istoimenome članku, a u knjizi *Hrvatska dijalektologija 2, Čakavsko narječje* (2009.) opisao ga je, kao i ostale dijalekte čakavskoga narječja, na svim jezičnim razinama.

2. Metodologija istraživanja

Istraživanje mjesnoga govora Paladina provedeno je od veljače do travnja 2018. godine. Za to smo istraživanje izradili Upitnik, zatim proveli istraživanje te snimili ogled govora. Snimljeni smo materijal transkribirali i akcentuirali te ga priložili u Dodatku na kraju ovoga članka. Upitnikom smo ispitali fonološke i morfonološke značajke govora, među kojima su odrazi zamjenice *kaj*, odrazi poluglasa, refleksi prednjega, a osobito stražnjega nazala, refleks jata, završno *-l* u trima kategorijama i druge značajke koje su obuhvaćene u suvremenim dijalektološkim raspravama. Upitnik je izrađen na temelju dijalektoloških opisa buzetskih govora, a ispitane su i jezične značajke karakteristične za govore drugih čakavskih dijalekata. Primjeri prijelaza završnoga *-m* u *-n* u gramatičkim kategorijama nisu obuhvaćeni Upitnikom, već su, kao i primjeri zanimljivi za analizu akcenatskoga sustava, ekscerptirani iz ogleđa govora. Jezične smo značajke opisali na fonološkoj i morfonološkoj razini, a potvrde za njih ekscerptirali smo iz Upitnika i snimljenoga govora. Pojedine jezične podatke dobili smo i naknadnim ispitivanjem izvornoga govornika, koji je u tome mjestu rođen (1936.) i stalno nastanjen te čuva svoj izvorni govor. Upravo zahvaljujući tome, smatrali smo ga odgovarajućim ispitanikom za ovo dijalektološko istraživanje.

3. Rezultati: fonološke i morfonološke osobitosti

3.1. Zamjenica kaj

Za buzetski ili gornjomiranski dijalekt karakteristična je zamjenica *kaj* u značenju ‘što’. U drugim dijelovima Istre ta zamjenica glasi *ča* i *ca*, a u nekim otočnim govorima *če* (npr. govor Omišlja i Vrbnika) i *čo* (npr. dobrinjska skupina na otoku Krku). Zamjenicu *kaj* zabilježili smo u sljedećim oblicima i funkcijama:

- (a) upitna zamjenica u značenju ‘što’:
Kāj dēlaš?; Kāj je ustālu za kūhat pōnjer?
- (b) odnosna zamjenica u značenju ‘što’:
Tū je bilò dōsta òblačnu, mǎgla, ali ni kāj – kād se mōralu pòc u vinògrad, sē se pūštīlo čā.; Vinògradi čakaju druǐgi i ni bilò kāj ku ne nuazad sē nabòt jòš sturīt tūka èna ščāka.; Blātu se pusèn, takòva je bilà lētina, nimamu kāj.
- (c) neodređena zamjenica u značenju ‘štogod’; ‘bilo što’ glasi *kajgòd*, a u istome se značenju koristi i *bilu kāj*: *Reči bilu kāj.*
- (d) G jd. zamjenice *kāj* glasi *kēga*: *Kēga ni?.* Složenice u značenju ‘nečega’, ‘ničega’ i ‘svačega’ glase *nēkiga*, *nubēniga* i *sēga*.
- (e) Upitno-odnosna zamjenica u značenju ‘čiji’ glasi *ud kēga*, a njezine složenice u značenju ‘nečiji’, ‘ničiji’ i ‘svačiji’ *ud nēkiga*, *nubēnin* i *ud sākiga*.
- (f) Neodređene zamjenica *dikāj* i *nēkaj* odgovaraju značenju ‘nešto’, a *nič* značenju ‘ništa’: *smo šli dikāj pomarēndat i brzu brzu je priša puduàn; i jòš dikāj ud lišća i jòš dikāj ud unēga čimanjuàka je ustālu; vrēme ni šlò na ruàka za trte, ma fòrši će bit dikāj senàku.; Mòglo bi se sturīt nēkaj vēc.* Za razliku od nekih čakavskih govora, na kraju riječi *nič* završna se afrikata *č* ne zamjenjuje frikativom *š*.
- (g) Prilog u značenju ‘zašto’ glasi *zākaj*.

3.2. Odras poluglasa

Starohrvatski se poluglas realizirao dvojako: u riječima s kratkim i nepostojanim samoglasnikom realiziralo se *e*, a u svim drugim riječima *a*. To potvrđuju sljedeći primjeri ispitani Upitnikom za terensko istraživanje: *duàn*, *danàs*, *dàska*, *dàž*, *kàsnu*, *luàž*, *mǎgla*, *màlin*, *màlinar*, *màša*, *sànjat*, *staklò*, *vàjk*, *vanè*; *cesènj*, *čūden*, *dòber*, *gràber*, *kràtek*, *kunēc*, *mòker*, *pètek*, *pòten*, *pundějek*, *samènj*, *směšen*, *turèk*,

udovéc, ucèt ('ocat'), *ugènj, Vazènj, vèter, vrèden, žalusen*. Izuzetak su leksemi *láhak, láhat* i *vòsak*, u kojima je rezultat poluglasa *a*, a ne *e* iako su to riječi s nepostojanim samoglasnikom.

Prilog *kadè* nastao je vokalizacijom poluglasa u tzv. „slabu“ položaju, a zabilježen je u primjeru *kàd rè sònce cà nì vèc tòku lèpu stuàt da ćeš se bìlu kadè brez rukavića ili dikàj stuàt*. Njegovi oblici u značenju 'nigdje', 'negdje' i 'svugdje' glase: *nigdièr, nèdih* i *svàdih*.

3.3. Odras počasnoga niza və

Početni niz *va* (< *və* < **vь*) nastao je vokalizacijom poluglasa u „slabu“ položaju. U ispitanome je govoru *və* prešao u *u*, *va* i \emptyset . Odras *u* javlja se kao samostalni prijedlog te u dijelu korijena riječi *uduvéc* i *udovica*. Iz ogleđa govora ekscerptirali smo sljedeće primjere koji dokazuju realizaciju *u* kao samostalnoga prijedloga: *màt je mòrala pòc najprije u štùala; pònjer si skèpa mòremu pòc u vinògrad.; uća je bìw u kunòbi; najprije smo šli u Kaštelìc*. Primjeri s redukcijom počasnoga *və* zabilježeni su u prilogima *čièra* i *nuàtr* ('unutra'), glagolima *stàt* (*se*), *zièt* (i njegovim oblicima) i *zgujit*, a tipičan čakavski odras *va* prisutan je u prilogima *vàjk* i *vàje* te glagolu *važgàt*. Istraživanja Mačekog su pokazala da je odras *u* karakterističan za taj dijalekt u cjelini. Također, Mačeki navodi glagol *važgat* kao primjer izuzetka u svim govorima koje je istraživao (2002: 78).

3.4. Samoglasnički sustav

Buzetski ili gornjomiranski dijalekt izdvaja se među drugim čakavskim dijalektima prema broju vokala. Naime, broj je vokalnih sustava izrazito velik. U tom smislu Lisac ističe kako: „... na čitavu novoštokavskom području ne bi bilo moguće naći toliko različitih vokalnih sustava koliko ih ima u buzetskom mikrokozmosu“ (Lisac 2009: 35). Slično i Šimunović (1970), koji tvrdi da na cjelokupnome južnoslavenskome jezičnom teritoriju nije moguće naći područje koje bi bilo toliko jezično izdiferencirano. Razlike između govora toga dijalekta najbolje se očituju u vokalizmu. Čak i vrlo bliska naselja imaju prilično velike razlike u govoru, a osobito u samoglasničkome sustavu. Samoglasnički se sustav ovoga govora sastoji od čak dvanaest samoglasnika: *a, ua, i, y, e, ɛ, ɛ, ie, o, u, ɔ. Njihova je distribucija sljedeća:*

Samoglasnik *a* javlja se:

- (a) svugdje gdje mu je prema etimologiji mjesto, i to u kratkim naglašenim i

nenaglašenim slogovima;

- (b) kao refleks kratkoga stražnjeg nazala: *želád, pèreja*.

Samoglasnik *i* javlja se:

- (a) kao kontinuant *i* u svim položajima;
- (b) na mjestu nenaglašenoga *e* u pridjevsko-zamjeničkoj deklinaciji: *črniga, èniga, Nòviga lèta*.

Otvoreno *i*, koje se bilježi znakom *y*, javlja se:

na mjestu nenaglašenoga jata: *byžát, cydit, mlykò, pysèk* ('pijesak'), *spòvyd, sykíra*.

Neutralno *e* javlja se:

- (a) na mjestu nenaglašenoga *e*: *brentíc, jágode, pócer, ustáne*;
- (b) na mjestu nenaglašenoga *e* kao odraz poluglasa u kratkim slogovima s nepostojanim samoglasnikom: *čúden, dóber, krátek, pòten*.

Zatvoreno *ɛ* javlja se:

kao refleks jata u kratkim naglašenim slogovima: *čluvéč, črèšnja, grèh, kulènu, krèš, lètu, lèvu*.

Otvoreno *e*, koje se bilježi znakom *ɛ*, javlja se:

- (a) kao kontinuant *e* u kratkim naglašenim slogovima: *frèza, hlustè, svujè, tèsku, unèga, vèlu*;
- (b) na mjestu naglašenoga *e* kao odraz poluglasa u kratkim slogovima s nepostojanim samoglasnikom: *ugènj, Vazènj*;
- (c) kao refleks naglašenoga prednjega nazala: *dèset, pužèt, sèdun*.

Samoglasnik *o* javlja se na mjestu kratko naglašenoga *o*:

òblak, òbračaj.

Samoglasnik *u* javlja se:

- (a) kao odraz fonema *ʃ*: *kùk, vùna, žùt*;

- (b) na mjestu dugoga o^3 : *kasùn, kùs, nùc, nùs, štajùn, vùz, zvùn*;
- (c) na mjestu nenaglašenoga o (i u prednaglasnome i zanaglasnome položaju): *hudìt, kòku, kunòba, kurumáčun, pumàlun, pumòc, senàku, štàbelu, ustàlu*;
- (d) većim dijelom kao odraz početnoga $və$.

\emptyset se javlja na mjestu naglašenoga u , osim onoga koji je nastao od l . Riječ je o tzv. centraliziranome o , tj. srednjemu glasu koji nije ni visok ni nizak, ni prednji ni stražnji. Pri njegovu izgovoru položaj jezika je na pola puta između o i e , a usne su zaobljene. Istražujući govor Sluma, Ribarić taj glas naziva „mutno u povučeno unatrag“ (Ribarić 2002: 38):

čëda, drëga, jëdi, Jëčka, jëhu, jëlika, krëh, këhat, mëha, podnevë, skëpa, tëra, žëj. Istražuj

Ovaj govor poznaje i diftonge ie i ua . Prvi se javlja kao kontinuanta dugoga e , a drugi na mjestu dugoga a :

- (a) *siédma, zièli, žiènska*;
- (b) *dvuà, kopuà, mijuàr, muàlega, škuàre, tuàpe, ultuàr, znuà*.

Samoglasno r javlja se bez popratnoga samoglasnika:

břzu, trgat, trte, vrh.

Slijed $-bje$ dao je $-i$:

gròjzi, kupišći, lišći, ùji, vesëji, zdruàvji.

Istražujući buzetske govore 1959. godine, Ivić je utvrdio da su svim govorima zajednička tri glasa, a to su: čuvanje e , prijelaz etimološkoga u u $ü$, odnosno $ö$ te u kao refleks l (Ivić 1963: 238). Iz pregleda je vidljivo da su sva tri glasa karakteristična i za ovaj govor koji Ivić nije ispitivao.

3.5. Zatvaranje o izvan akcenta

Za razliku od mnogih istarskih govora u kojima se o zatvara samo ispred akcenta, u ovome govoru svako nenaglašeno o prelazi u u . Sljedeće su potvrde dobivene iz teksta snimljenoga govora te naknadnim ispitivanjem obavjesnika. Primjeri su: *bièlu, cëdalu, čuvëk, guvuriw, kulënu, lëtu, òku, pusadit, sënu, svëtlu, tëstu, ubëd*,

³ Prijelaz $\bar{o} > u$ karakteristika je buzetskoga dijalekta u cjelini. To potvrđuje i Maček napominjući da se u nekim selima ta promjena provodi dosljedno (prema slovenskoj granici), a u nekima se javljaju odstupanja (2002: 75).

ubráz, ubúć, ubüt, ucydit, učistit, ugnjišći, ulitu, uná, upučinat, urdinát, urèh, uvcá, užiet, želèzu i mnogi drugi. Također, primijećeno je da je u mnogim istarskim govorima ta pojava sporadična, dok se u ovome dosljedno provodi.

3.6. Refleks prednjega nazala *ɛ*

U čakavskome narječju zamjena prednjega nazala bila je dvoznačna: iza palatala *j*, *č* i *ž* prešao je u *a*, a iza nepalatala u *e*. U većini se istarskih govora odraz *a* sačuvao samo iza *j*. To dokazuje i govor Paladina, u kojemu se taj odraz javlja samo u primjerima *jáčmik* i *zajik*. Potonji je primjer nastao metatezom oblika *jazik*. U svim ostalim primjerima javlja se *e*: *děset, dvájsset, guviědu, jětra, miěsu, načiět, pámnet, piět, pětet, petnájs, prijět, pučiět, pužět, sědun, štěri, triěs, žiějen, žiěja, žět, žětva*. Tako je na cijelome buzetskom području. To potvrđuje i Maćeki nakon navođenja primjera iz nekoliko mjesta na Bužeštini: „Kao što vidimo iz tih primjera, ostatke prijelaza * *ɛ* > *a* susrećemo samo u dvjema riječima: ‘jezik’ i ‘ječam’, u ostalima * *ɛ* > *e* (Maćeki 2002: 74). Terenskim su Upitnikom ispitani i leksemi za ‘najmiti’, ‘pognati na pašu’ i ‘srpanj’ jer u mnogim istarskim govorima glase *najat, zajat* i *žetvanjak*. No u ispitanoome govoru oni ne postoje, već odgovaraju ekvivalentima *fituvát, gnát na páša* i *jül*.

3.7. Refleks stražnjega nazala *ɔ*

Jedna od najvažnijih jezičnih činjenica buzetškoga dijalekta je refleks stražnjega nazala. Naime, on se često ostvaruje kao *a*, što ga razlikuje od drugih pet dijalekata čakavskoga narječja. Kalsbeek, vezano za govor Nugle, ističe da „po refleksu nazala zadnjeg reda govori buzetske zone zauzimaju posebno mjesto među istarskim sjeverozapadnočakavskim govorima (...) po tome što se (...) nije izjednačio sa *u*“ (Kalsbeek 1987: 92). Odraz *a* u ispitanoome govoru javlja se u imenicama: *gába, maká* (‘brašno’), *nuátr, pusáda* (‘posuda’), *ruáka, ruáb, zuáb, želád*; u I jd. imenica ž. r.: *žená*; u infinitivnoj osnovi glagola II. vrste: *nagnát, bėšnat, pėknat, upučinat*; u infinitivima: *mutit, pusadit* (‘posuditi’); u 3. l. mn. prezenta: *čějeja, küpiěvaja, pėreja, skákaja, znája*.

Ima i drukčijih ostvaraja. U imenicama *gólub, gusėnica, gúska, muž, subóta, susėd* odraz je *u*, a iznimno u imenici *klėpku* odraz *o*. Pri ispitivanju ove jezične značajke naišli smo na nekoliko leksičkih zanimljivosti. Ispitane su, naime, imenice u značenju ‘hrast’, ‘komad’, ‘pupak’, i ‘uskrсни luk’. Za razliku od mnogih istarskih govora u kojima te riječi glase *dub/dubac, kus, pupak* i *luk*, u ovome govoru te riječi odgovaraju značenjima *mielić, bakun, pavek* i *čebė*.

3.8. Fonem l

Odraz samoglasnoga l je *u*, kao i u najvećemu dijelu hrvatskoga jezika. To dokazuju primjeri tipa *bùha*, *dùx*, *Hùm*, *jábuka*, *kùk*, *kunèn se*, *mučát*, *mùs*, *mëzen*, *pùn*, *pùž*, *sùza*, *tùc*, *ubùt (se)*, *usùc* ('svući'), *vùc*, *vùk*, *vùna*, *žùc*, *žùt*, *žùtica*. Izuzetak je imenica *sònce*, u kojemu je odraz samoglasnoga l samoglasnik *o*. Upravo taj je leksem zabilježen kao izuzetak u mnogim govorima buzetskoga dijalekta. Terenskim su Upitnikom ispitani i leksemi u značenju 'dubina', 'dubok' i 'gutati', no oni glase: *klibučina*, *klibòh* i *žrèt*.

3.9. Refleks jata

Prema starome su se jatu, koji se bilježi kao *ě*, u čakavskome narječju razvili ovi refleksi: ikavski, ekavski, jekavski i ikavsko-ekavski. U buzetskome je dijalektu njegova sudbina veoma zanimljiva. To dokazuje i govor Paladina, u kojemu je svaki naglašeni jat (i korijenski i relacijski) sačuvan kao zatvoreno *e*, a svaki jat u nenaglašenu položaju prelazi u otvoreno *i* koje se bilježi kao *y*. Zabilježili smo sljedeće potvrde oblika:

- (a) korijenski morfemi s naglašenim jatom:
besěda, *biělu*, *blěd*, *brěh*, *brěs*, *cědalu*, *cěw*, *crěkva*, *čluvěk*, *črěšnja*, *grěh*, *kliěn*, *kulěnu*, *krěs*, *lětu*, *lěvu*, *lěšnjak*, *měh*, *měra*, *měsec*, *městu*, *neděja*, *nevěsta*, *pundějek*, *sěnu*, *sěme*, *směšen*, *sněx*, *svět*, *světlu*, *těstu*, *trězan*, *věter*, *vrěme*, *zěnica*, *želězu*;
- (b) korijenski morfemi s nenaglašenim jatom:
byžát, *cydit*, *lypòta*, *mlykò*, *rykà*, *spòvyd*, *syčèn*, *sykìra*;
- (c) relacijski morfemi:
purěji, *slaběji*, *starěji*.

Ispitana je i imenica *djeca*, no ona, kao i u na cijelome buzetskom području, glasi *utròke* (ponegdje *utròki*), a ne *deca* ni *dica*.

3.10. Akcenatski sustav

Glavninu buzetskoga dijalekta čini **stari jednoakcenatski** sustav. Takav je i sustav ovoga govora. Dakle, došlo je do ukinuća intonacijskih i kvantitativnih opozicija, a pokraćene su i dužine iza i ispred akcenta. Sačuvano je staro mjesto naglasaka, a zabilježeno je i nešto analoških prenošenja. To dokazuju primjeri: *dobrà*, *kadě*, *japnò*, *mlykò*, *nogà*, *rykà*, *kuncà*, *rebrò*, *selò*, *sestrà*, *sovà*, *staklò*, *truavà*, *ugěnj*, *vaně*,

vodà, ženà. Analoško prenošenje zabilježili smo u riječima: *dàska, gluàva, mágla, pièta, ruàka, srèda*.

Akcentatski se sustav, dakle, sastoji od dvije jedinice: nenaglašena kračina i naglašeni slog, na kojemu je zastupljena samo silina. Raspodjela je jedinica slobodna jer se naglasak može ostvariti na gotovo svim vokalima, te na početnome, središnjemu i završnome slogu. Ne može se ostvariti samo na neutralnome *e*. Potvrde za ostvaraj akcenta na svim vokalima:

/a/:	<i>kràva, nevàdva, parentà</i>	/i/:	<i>britvica, badnjić, rakija</i>
/ua/:	<i>kupua, štuàla</i>	/o/:	<i>òblačnu, škòrnje, vinògrad</i>
/ɛ/:	<i>dèset, prišlè, šetèmber</i>	/u/:	<i>bùha, kasùn, vùz</i>
/ɛ/:	<i>lèpu, nedèja, smlèt</i>	/ü/:	<i>jöra, pomös</i>
/ie/:	<i>pièta, raskrgièvat</i>	/r/:	<i>brzo, črniga, vrh</i>

Za bužetski je dijalekt u cjelini karakteristično odsustvo duljenja pred sonantom. Tako je i u ovome govoru, a to potvrđuju sljedeći primjeri: *č'rv, dlàn, kònj, pijàn, ugènj, vàn*.

Odsustvo intonacijskih i kvantitativnih opozicija u bužetskim govorima Ivić vidi u romanskome utjecaju kojemu su ovi govori bili izloženi (Ivić 1963: 227).

3.11. Suglasnički sustav

Za razliku od samoglasničkoga sustava, suglasnički je čakavskoga tipa i podudara se s konsonantizmom drugih čakavskih govora u Istri. Sastoji se od 23 suglasnika: *b, c, č, t'* (u pismu *ć*), *d, d', f, g, χ* (u pismu *h*), *j, k, l, m, n, ñ* (u pismu *nj*), *p, r, s, š, t, v, z, ž*.

Suglasnici *ć* i *đ* umekšanoga su izgovora, kakav je tipičan za mnoge čakavske govore. Južnočakavski i jugozapadni istarski dijalekt u svojem konsonantskome inventaru ne razlikuju glasove *č* i *ć* (pa tako ni ovo *ć* umekšanoga izgovora, tj. *t'*), nego se ti glasovi svode na srednje *č*. Suglasnik *d'* u paladinskome govoru možemo uvjetno uzeti kao dio suglasničkoga sustava jer se javlja samo u primljenicama talijanskoga podrijetla, npr. *d'ardìn* ('park'), *d'elòza* ('ljubomorna'), *d'iràn* ('pelargonija'), *d'iru* ('zavoj'), *d'urnàle* ('novine'). Suglasnik *h* dio je sustava te se javlja svugdje gdje mu je prema etimologiji mjesto. Neki od primjera koji to dokazuju su: *bùha, grèh, hluàd, hòstija, hvàla, jöhu, kröh, këhat, mëha*. Gubi se u glagolu *htjeti* (taj glagol glasi *tèt*), a to je karakteristika mnogih čakavskih govora. Iz popisa je suglasnika vidljivo da *lj* nije dio sustava, već je prešao u *j*, a to je karakteristika bu-

zetskoga dijalekta u cjelini. Suglasnik *dž* nije dio sustava jer je prešao u *ž*, a to je općečakavska osobina: *svedožba*, *žép*.

Skupina **dj* prešla je u *j*: *glàji*, *grajàni*, *mlàji*, *prèja*, *ràji*, *ròjen*, *slàji*, *trji*, *zalèjen*, *žèja*. Ispitana je i imenica *međa*, ali ona je talijanskoga podrijetla i glasi *kunfìn*, a ne *meja*.

Rezultat jotovanja praslavske suglasničke skupine **zgi*, odnosno starohrvatske *zgaj* je *žj* u primjeru *možjani*. Takav je odraz i skupine **zdi* > *zđaj* u kosim padežima imenice *dàž* (*dažjà*). U imenici *gròjzi* skupina **zdi* metatetizirana je i jotrana u skupinu *jz*. U primjeru *smèti* sekundarno je jotovanje izostalo.

3.12. Prijalaz završnoga -m u -n

Pojava prijelaza završnoga -m u -n uočili su već i najstariji istraživači. Najprije su je tumačili kao isključivo čakavsku karakteristiku, no kasnije se spoznalo da pojava nije svojstvena samo čakavskim govorima, nego svim jezičnim sustavima duž jadranske obale, i zato pripada adrijatizmima. No, ne zamjenjuje se svako završno -m s -n. Ta se promjena dosljedno provodi na kraju gramatičkoga morfema u određenim kategorijama i u ograničenome broju leksičkih morfema kada ne ugrožava značenje riječi. Javlja se na kraju relacijskoga morfema, i to u imenicama, zamjenicama, pridjevima, brojevima te u 1. licu jd. prezenta.

Iz oglada govora ekscerptirali smo sljedeće primjere: *nàn* (*prišlè su nàn pumòc ud sèh kràji sà parentà*), *sòbun* (*nòsimu sòbun za trgat*), *tèn* (*sè je šlò za tèn*). U brojevima *sèdan* i *òsan* te čestici *bàren* također dolazi do prijelaza iako je riječ o leksičkim morfemima. Završno -m zadržava se u riječima: *čim*, *dìm*, *g'rm*, *jerèm*, *lákum*, *pítum*, *ràm*, *suàm*.

3.13. Rotacizam

Riječ je o pojavi u kojoj u prezentskoj osnovi glagola *moći* i *pomoći* suglasnik *ž* ustupa mjesto suglasniku *r*. Konjugacija tih dvaju glagola glasi: *mòren* / *pumòren*, *mòreš* / *pumòreš*, *mòre* / *pumòre*, *mòremu* / *pumòremu*, *mòrete* / *pumòrete*, *uni mòreja* / *pumòreja*.

Osim tih glagola, rotaciranu osnovu imaju i prilozi s nekadašnjom česticom **že*, pa smo i njih ispitali pomoću terenskoga Upitnika. To su prilozi: *nèdih* ('negdje'), *nekòku* ('nekako'), *nigdièr* ('nigdje'), *nikòkur* ('nikako').

3.14. Završno -l

Završno -l ispitano je u trima kategorijama: na dočetu unutrašnjega sloga u imenicama i pridjevima; na dočetu završnoga sloga u imeničkim riječi i na dočetu završnoga sloga u glagolskome pridjevu radnome muškoga roda. U prvoj i posljednjoj kategoriji finalno je -l zamijenjeno bilabijalnim *w* koji se javlja u bužetskim i slovenskim govorima.

Na dočetu završnoga sloga u imeničkim riječi završno -l prelazi u bilabijalno *w* iza prednjih glasova *i* i *e*, a reducira se iza stražnjih glasova, tj. *o* i *u*. Oblik smo potvrdili u sljedećim situacijama:

- (a) prijelaz -l u bilabijalno *w* na dočetu unutrašnjega sloga:
měwta, *tewcá*, *suwduát*;
- (b) prijelaz -l u bilabijalno *w* na dočetu završnoga sloga u imeničkim riječi:
cěw, *deběw*, *feráw*, *kaštěw*, *kisew*, *pažěw*, *pěpew*, *věsew*;
- (c) prijelaz -l u bilabijalno *w* na dočetu završnoga sloga u glagolskome pridjevu radnome m. r.:
biw, *bulěw*, *čuváw*, *čěw*, *držáw*, *gurěw*, *guvuríw*, *hitiw*, *hudiw*, *jěw*, *klicaw*, *kěpaw*, *kupíw*, *kěvaw*, *lužiw*, *muliw*, *pártiw*, *pensáw*, *siděw*, *sturíw*, *těw*, *ukráw*, *ěmrw*, *věraw*, *vinjěw*, *zdílaw*, *ziěw*, *zgurěw*, *zustáw*, *živěw*;
- (d) primjeri gubljenja završnoga -l iza stražnjih glasova:
dù ('dol'), *gù* ('gol'), *pakù* ('pakao'), *pù* ('pola'), *pustù* ('cipela'), *sù* ('sol'), *vù* ('vol'). Izuzetak je imenica *pažěw* i glagol *čěw* koji čuvaju *w* iza *u*.

3.15. Suglasničke skupine

Stara suglasnička skupina *čr* ostala je neizmijenjena: *črn*, *črtalu*, *črv*, *pučrnět*.

Ovaj je govor šćakavski, što znači da rezultat praslavenske i starohrvatske skupine **skj*, *stj* > *skaj* je *šć*: *klěšće*, *kršćenje*, *kupišći*, *kušišći*, *kěšćerica*, *kušćica*, *sirišći*, *sirumášćina*, *strnišće*, *šćipát*, *ugnjišći*.

Suglasnička skupina *št* javlja se u glagolu *štět* ('čitati'), pridjevu *puštěn* i imenici *poštěnje*. Ta je skupina nastala preinačavanjem skupine **čbt* u starohrvatskome razdoblju.

Skupine *šk*, *šp* i *št* javljaju se u primljenicama talijanskoga podrijetla: *škátula*, *škatulěta*, *škavaciěra*, *škěletu*, *škòrnja*, *škěža*; *špacakamin*, *španjulět*, *špěgej*,

šperànca, špìna, špuàrat; fěšta, štikadènt, štàbelu, štajùn, štòmiχ, štupidèca, štramàc, štuàla.

3.16. Pojednostavljanje suglasničkih skupina

U čakavskome se narječju suglasničke skupine pojednostavljaju ispadanjem jednog člana ili njegovim prelaskom u manje napet glas. Pri tome se afrikata zamjenjuje frikativom, okluziv sonantom i sl. Takvim mijenama šumnika u zatvorenu slogu rasteću se napeti slogovi. Pojednostavljanje suglasničkih skupina zabilježeno je u sljedećim situacijama:

- (a) U početnome slogu u primjerima *čèla, tić* skupina se pojednostavljuje gubljenjem početnoga okluziva *p*. U primjeru *čenicà* također se gubi početno *p*, a frikativ *š* prelazi u afrikatu *č*. U konjugaciji glagola *zièt* (< **vzet*) dolazi do redukcije sonanta pred šumnikom u početnoj zoni sloga;
- (b) U središnjemu slogu zabilježeno je ispadanje sljedećih suglasnika: *t* u pridjevu *žàlusen*; *g* u priložima *nèdih* ('negdje') i *nidièr* ('nigdje'); *t* u broju *dèvestu*; *d* u glagolu *hòj*, u brojevima *èno, èniga*, u prilogu *senàku*; *p* u glagolu *grès*. Okluziv *d* zamijenjen je sonantom *j* u brojevima *dvàjset, dvanàjs* i *anàjs*. S obzirom na to da u pravilu okluzivi *k* i *t* ne stoje zajedno, u primjerima *làhta, nòhta* i *tràhtur* prvi član (*k*) prelazi u odgovarajući frikativ (*h*). Terenskim je Upitnikom ispitana i imenica *doktor*, no ona je u analiziranome govoru talijanskoga podrijetla i glasi *mièdih*, a ne *dòhtor*. U središnjemu slogu afrikata nije zamijenjena manje napetim frikativom u primjerima *làčna, màčka, uctà*, a nije provedena ni disimilacija sibilanata u imenici *prasci*. Ispitani su i prilozi u značenju 'odmah' i 'svugdje', ali oni glase *drigumàn* i *sepusèn*;
- (c) U završnome slogu dolazi do potpune redukcije okluziva u suglasničkim skupinama *st, št, zd* i *žd*: *sedvnàjs, mòš, daž*. Zvučni se suglasnik *g* na kraju riječi obezvučuje, odnosno prelazi u frikativ *-χ* (u pismu *h*): *Bòχ*.

3.17. Odras v pred glasom r u suglasničkoj skupini

Suglasnik *v* ograničene je distribucije. Gubi se ispred glasa *r* u suglasničkoj skupini, a to dokazuju sljedeći primjeri: *četrtèk, črljiv, strdnàt, škrlj* ('cvrčak'), *škrljat, štrti, trd*. Gubi se i na početku riječi u primjerima *lasi* i *rabèc*. Ta je pojava alteriteznoga značaja jer karakterizira kajkavske i većinu sjevernočakavskih govora.

3.18. *Oblici upitne i odnosne zamjenice koji*

Upitna i odnosna zamjenica u značenju ‘koji’ glasi *katièri* (-a, -u), a G jd. *katièriga*, a takvi su leksemi uobičajeni u slovenskome jeziku. Iz ogleđa govora ekscerptirali smo ove oblike te zamjenice: *dòlika ìmamu èn vinògrad u katèrin je mačkatèla nētri* (L jd. m. r.); *nòve màkinje katère ìmamu* (A jd. ž. r.).

3.19. *Odras skupina jt i jd*

U prezentskoj osnovi glagola *íci* (< *iti), na granici prefiksalnoga i korijenskoga morfema realizira se skupina *jd*: *nuàjden, nuàjdeja, snuàjden, ubuàjden*. U infinitivima *nuác, póc, snuác* i *ubuác* suglasnička je skupina *jt* jotovanjem prešla u *ć* (*jt > tj > ć*). Upitnikom je ispitan i glagol *doći*, no on glasi *príc*.

3.20. *Odras starojezične neodređene zamjenice vās*

Osim ispred *r* u suglasničkoj skupini, suglasnik *v* gubi se u osnovi zamjenice *vās* i njezinim oblicima. Primjeri su: *Šì svēti, sà (prišlè su nān pumòc ud sēh krāji sà parentà), sàki (zièli smo brentiće, sàki svujè škuàre), sàka, sakakòv, sè (sè se potrgalu), sèga (sèga je Bòχ dàw), sēh, sèn, si* i prilog *senàku* u značenju ‘svejedno’ (*ma senàku ni bilò čas čakat*).

3.21. *Morfonološke alternacije*

- (a) Analoška palatalizacija odlika je sjevernočakavskih govora, a provodi se u 3. l. mn. prezenta te u imperativu glagola čija osnova završava velarom. Terenskim su istraživanjem dobiveni sljedeći primjeri:
reći (reći bilu káj), unè rečèja, siči, pusečíte les, uni pečèja, spečète kröh, stučè tuvàra, uni vučèja;
- (b) Za mnoge je čakavske govore karakteristično odsustvo sibilizacije. To potvrđuju i istraživanja ovoga govora, a primjeri su:
bèbregi (ga bolija bèbregi), grèhi, lèšnjaki, oblaki, putòki, sirumàhi (Bili smo vèli sirumàhi), unèki, urèhi, u vòjski, vràgi;
- (c) Zabilježen je protetski konsonant *j-* koji se redovito javlja ispred samoglasnika *i* i *u*:
jìgla, jìh, Jèčka, jèhu, jèlika, jèra, jèsta;
Protetsko *v-* zabilježeno je samo u pridjevu *vèzak*;

- (d) Metateza ili premetanje dobivena je u posvojnim pridjevima *Bòžji* i *vrájži* te imenicama *gròjzi* (*màkinja je bilà vrè prònta za mlèt tò gròjzi*) i *zajik*;
- (e) Za govore buzetskoga ili gornjomiranskoga dijalekta karakteristična je delateralizacija, odnosno prelazak suglasnika *lj* u *j*. Iz ogleđa govora i Upitnika ekscerptirali smo ove primjere: *bòji*, *dažji*, *dèbji*, *jèdi*, *jèt*, *mijuár*, *nedèja*, *pejât*, *vesèji*, *zdrávji*;
- (f) Morfonološka alternacija disimilacija uglavnom se odnosi na skupine *mn* i *mnj*. Prva prelazi u *vn*, a potonja u *mlj*. U istraženom govoru provodi se u sljedećim primjerima: *sedvnàjs*, *usvnàjs*; *dimjak* i *samjà*. Naravno, u primjerima *dimjak* i *samjà* suglasnik *lj* je prešlo u *j* zbog delateralizacije. Ispitana je i imenica *sumnja*, no ona odgovara romanskomu ekvivalentu *šušpin*. Disimilacija ili razjednačavanje se provodi i u imenici *mlök* u značenju ‘unuk’, u kojemu je skupina *mn* prešla u *ml*. Taj je oblik nastao tako što je najprije labijalni sonant prešao u labijalni okluziv (*vbnukъ* > **vnuk* > **bnuk*), a zatim se provela jednačenje ili asimilacija po nazalnosti (*bn* > *mn*) > **mnuk*. Krajnji je rezultat *mlök*;
- (g) U mnogim se govovima ovoga dijalekta, kao i u slovenskim, kajkavskim i brojnim sjevernočakavskim, zvučni suglasnici na kraju riječi obezvučuju, no u ovome se govoru ta alternacija ne provodi, izuzevši završni okluziv -*g* koji prelazi u frikativ -*χ* (u pismu *h*);
- (h) Prijevoj je zabilježen u leksemu *tèplo* i njegovim izvedenicama: *Vanè je za-teplilu*. Jedna od zanimljivosti ovoga govora je da se pridjev *tèplo* odnosi samo na visoku temperaturu, dok se za hranu rabi pridjev *gòrku* u tom značenju;
- (i) Početni se samoglasnik reducira u riječima *lètrika*, *Mèrika*, *Tàlija*, *turèk* (‘utorak’).

4. Zaključak

Govor Paladina pripada buzetskomu ili gornjomiranskomu dijalektu čakavskoga narječja. Zbog blizine slovenskoga govornog područja, u njega su prodrli slovenski jezični elementi, što se najbolje očituje u leksiku. Jezične smo značajke analizirali na fonološkoj i morfonološkoj jezičnoj razini. Utvrdili smo da je konsonantizam čakavskoga tipa, kao i u drugim govovima ovoga dijalekta, a što se tiče akcentuacije, tonske su opreke izgubljene. Općečakavske jezične značajke paladinskoga govora su: refleks prednjega nazala je uglavnom *e*; fonem *l* dao je *u*; završno -*m* preš-

lo je u *-n*; javlja se rotacizam; sačuvana je stara konsonantska skupina *čr*; odraz skupine **skj, stj > skaj* je *šč*, kao i u drugim čakavskim govorima, izuzevši jugozapadni istarski dijalekt; glas *v* gubi se pred glasom *r* u suglasničkoj skupini; skupina *jt* prešla je u *ć* u infinitivnoj osnovi glagola *ići*, a skupina *jd* zadržana je u prezentnoj osnovi istoga glagola. Tako je i u sjevernočakavskome i srednjočakavskome dijalektu, dok je u ikavskim govorima sačuvana skupina *jt* u infinitivu. Među općeačakavske značajke možemo ubrojiti i odsustvo sibilizacije kao morfonološke kategorije te prisutnost skupina *vn* i *mlj* kao rezultat disimilacije skupina *mn* i *mnj*. Jezične značajke koje su karakteristične za buzetski dijalekt u cjelini ili pak pojedine govore toga dijalekta su: zamjenica *kaj*; samoglasnik *e* kao odraz poluglasa u riječima s kratkim i nepostojanim samoglasnikom, samoglasnik *u* kao odraz početnoga *və*; sustav od čak dvanaest samoglasnika; samoglasnik *a* kao refleks stražnjega nazala u većini riječi; slijed *-bje* dao je *-i*; glas *o* zatvara se izvan akcenta; završno *-l* prelazi u bilabijalno *w*, a završni okluziv *-g* prelazi u frikativ *χ*; upitna i odnosna zamjenica *koi* glasi *kateri*, kao i u slovenskome jeziku; delateralizacija je prisutna bez izuzetka, a akcenatski je sustav stari jednoakcenatski te se vokali pred sonantom ne dulje. U buzetskome je dijalektu, osim izuzetno velikoga broja samoglasničkih sustava i refleksa stražnjega nazala, veoma zanimljiva i sudbina jata. Tako je i u ovome govoru: jat je zadržao fonološku zasebnost kada je naglašen, a u nenaglašenome položaju prešao je u otvoreno *i* (u dijalektološkoj se literaturi bilježi kao *y*). Tako je i u mnogim govorima ovoga dijalekta.

Literatura

- Brozović, Dalibor; Ivić, Pavle. 1988. *Jezik srpskohrvatski/hrvatskosrpski, hrvatski ili srpski*. Zagreb: Leksikografski zavod „Miroslav Krleža“.
- Hraste, Mate. 1963. Refleks nazala *o* u buzetskom kraju. U Hraste, Mate; Jonke, Ljudevit; Ratković, Milan (ur.), *Zbornik u čast Stjepana Ivšića*, 129–134. Zagreb: Hrvatsko filološko društvo.
- Ivić, Pavle. 1961. Dragučki govor u buzetskoj zoni. Prilozi poznavanju dijalekatske slike zapadne Hrvatske. *Godišnjak Filozofskog fakulteta u Novom Sadu* 6. 198–200.
- Ivić, Pavle. 1963. Paralele poljskome ‘pochylenie’ na srpskohrvatskom terenu. *Studia linguistica in honorem Thaddaei Lehr-Splaviŕski*. 227–243.
- Kalsbeek, Janneke. 1985. Neke fonološke i morfološke osobine govora Nugle u sjevernoj Istri. *Zbornik Matice srpske za filologiju i lingvistiku* 27/28. 313–320.
- Kalsbeek, Janneke. 1987. Položaj govora Nugle kod Roča unutar sjevernozapadnočakavskog kompleksa. *Studies in Slavic and General Linguistics* 10. 91–100.
- Lisac, Josip. 2001. Fonološke značajke buzetskoga dijalekta. *Čakavska rič* 29(2). 13–22.

- Lisac, Josip. 2009. *Hrvatska dijalektologija 2, Čakavsko narječje*. Zagreb: Golden marketing.
- Małecki, Mieczysław. 2002. *Slavenski govori u Istri*. Rijeka: Maveda.
- Ribarić, Josip. 2002. *O istarskim dijalektima, Razmještaj južnoslavenskih dijalekata na poluotoku Istri s opisom vodičkoga govora*. Pazin: Josip Turčinović d.o.o.
- Šimunović, Petar. 1970. Dijalekatske značajke buzetske regije. *Istarski mozaik* 8(5). 35–49.
- Šimunović, Petar. 1976. Takozvana buzetska kajkavština. *Istra* 6/7. 41–45.
- Vivoda, Nataša. 2005. *Buzetski govori*. Koper: Zgodovinsko društvo za južno Primorsko.

Dodatak A. Ogled govora

ėnu jėtru smo se zbėdili. Je bilė za pėc trgat, a māt je mōrala pėc nājprije u Ńtuala ki smo imėli muālega tewčlća, trėbalu je pumės ěne krāve, pėstit tewčlća da sasė, da se lėpu naji i da pōnjer si skėpa mōremu pėc u vinėgrad. Uća je biw u kunėbi i je ruŃtulā z bačvami, prehitiw je dnė, vinjėw je dāvje vuān, obračaj razadniw i pėcer pumālun smo si skėpa zamućili. Dvuā badnjlća smo stāvili na kasun ud frėze. Ziėli smo brentiće, sāki svujė Ńkuāre, nėki kāka britvica, diki je zėw Ńkuāre ud trt, diki je zėw Ńkuāre za strić, kėku smo rivāli, kėku smo mėgli. Nėke so bilė nabrėšene, nėke so bilė tuāpe, ma senāku ni bilė ćas ćakat. Siėdma jėra je priŃla brzu. Tū je bilė dōsta oblaćnu, māgla, ali ni kāj – kād se mōralu pėc u vinėgrad, sė se pėtilu ća. PriŃle su nān pumėc ud sėh krāji sā parentā ki imamu i tėku nās je bilė ěnu dėset-dvanājs ki smo pumālun Ńli prema vinėgrade. Nājprije smo Ńli u KaŃtelic. Dėlika imamu ěn vinėgrad u katėrin je maćkatėla nėtri, malvaŃije ćėda, ěna piėt vrŃti. Ni ćėda trt ma senāku trėba pubrāt ća. Sėga je Bėx dāv. Kād smo priŃli u vinėgrad si skėpa pruntāli Ńkornje jer je bilė fėrtu vėlu blātu. Tā vinėgrad dėlamu Ńtābelu, se ga frezuā, se ga kupuā, krampjaćon ga pasuāmu tri-Ńtiri bėti na lėtu i tėku ku prideja vėli dažji, kāda se pubira grėjzi, znuā bit fėrtu, fėrtu blātnu i ěni bėt je tėŃku anka hudit. I jėŃ dikāj ud liŃca i jėŃ dikāj ud unėga ćimanjuāka je ustālu. Tėku se naberė brzu po brentićih i po sėh pusādah katiėre nōsimu sėbun za trgat. Vājki je bilā nevādva vjėtru prijė negu se grė ća pupit ěn bićerincic rakijice, da li je bilā unā s kurumāćun ili nevādna. Tū je bilė da se mōra. Sė se putėgalu, ki vėc ki muānj, stāvili smo badnjlće i brentiće nuāzed na frėza. I pumālun prema dōma priŃla edanājsta jėra. Sė unāku trėdni, lāćni, prva tėra smo nabruāli, trėbalu je pejāt dōma smlėt. Kād smo tė mlėli, mākinja je bilā vrė prōnta za mlėt tė grėjzi. Žiėnske sua Ńle pruntāt dikāj za marėnda, ěnu mālu se je narėzalu pancėte, ěnu mālu prŃėta, kāka klubasica ku se je nuāŃla jėŃ. Tā Ńtajun ud klubasic je finiw, ali māt je znāla nuāc u kākīn luncė dikāka klubasica ki je ustāla ud Nėviga lėta. A mi muŃki smo pumālun raskrgiėvali sāki ěn brentic i drėtu na bačva pa u mākinja za mlėt. Tū smo zmlėli. Enbėt sua bilė mākīnje na ruāki, denās na lėtrika. Tū stāvīŃ i grė dōsta dōsta bržje negu kād se enbėt mėglu tė dėlat

unóku se na ruáki mlět kòku se të nēgalu. A të nòve màkinje katère ìmamu ìma anka za di-žgranát cá unē hlustē ud gròjza, tóku da suámu káj ustáne je jágude za kōhat pōnjer. I tóku pumálun smo zmlēli cēla tá frēza, smo šli dikáj pumarēndat i bržu bržu je priša puduán. Vinógradi čakaju drōgi i nì bilò káj ku ne nuazad sē nabòt još sturít túka éna ščáka. Šli smo u drōgi vinógrad dōli na Piērčeva imēli smo én vinógrad črniga, vēli vinógrad – fōrši mi-juár trt je bilò sē skōpa nuátri i anka támu je trēbalu pubrát, ma támu smo ználi da ne búmu sē nabòt kí támu je bilò čōda čōda tēga za pubrát. Blátu se pusén, takóva je bilá lētina, nímamu káj. Hvála Bògu, gròjza je baštánca, nì da ga je málu, lētu je bilò dažnò i vrēme ni šló na ruáka za trte, ma fōrši će bìt dikáj senáku. Ben, pubráli smo mí anka tò črnu gròjzi, prepejáli nuazad dōma. E, bržu je prišla núć. Tò je šetēMBER kadá pride brzo núć – štrta-piēta jōra vriē nimaš káj ku ne móraš pumálun póc, dikámu se skrit. Nì bilò néku vēlu zimá, ma senáku kád re sōnce cá nì vēc tóku lēpu stuát da češ se bilu kadē brez rukavića ili dikáj stuát. Magári pudnevē kadē je sōnce je ználu bìt fōrtu tēplu i sí smo bilí pótmi ud tih brentíci, ma kád gre sōnce zuad brēx ma se skriješ pūli ugēnj. I tóku smo zmlēli anka tá drōga tōra i pumálun je bilá užánca za večēru se je speklò ili kákega praščíća unóku u fōrni ili smo ználi sturít kákega petehá. Tò se čōvalu za vēcá dēla kád se dēlalu na kampánji, a sigōru jēnu ud njih je bilò trgat i kád se je žēlu se je čōvalu tóku dikaj. Tò su bilá gluávna dēla kadá se nì glēdalu ni subòta ni nedēja ni fēšta ni nē, negu jednustávnu se je šló za tēn da se të móra sturít čím bōje i čím bržje. Eku, tulíku je bilò za én duán i én duán kád se je trgalu i nurmálnu dēlalu.

Adrese autora:

Alvijana Klarić
Srednja škola Buzet
Antuna Cerovca-Tončića 7, 52420 Buzet
E-mail: alvijana.klaric@skole.hr

Luka Rašpolić
Srednja škola Buzet
Antuna Cerovca-Tončića 7, 52420 Buzet
E-mail: raspolicL@gmail.com

DIALECTOLOGY OF THE LOCAL SPEECH FROM THE VILLAGE OF PALADINI: ADDENDUM TO THE RESEARCH ON BUZET'S DIALECTS

This paper presents the phonological and morphonological features of the local dialect of Paladini in Istria. This local speech belongs to the Buzet or Upper Mirna Valley Chakavian

dialect and has not been studied so far. In this study we established which of its phonological features are general characteristics of the Chakavian dialect, and which are the properties of the Buzet dialect. Our study has also shown that the consonantism of this local speech is of the Chakavian type, as is the case with other idioms belonging to this dialect. As for its accentuation, we have found that the tonal and quantity oppositions have been lost.

Key words: Buzet or Upper Mirna Valley Chakavian dialect; Chakavian dialect; phonology; morphonology; Istria; Paladini.